

The Mitzvah of Shabbos Candles: Why and Who?

I. The Source and Reasoning

1. רמב"ם הלכות שבת פרק ל הלכה א, ה
ארבעה דברים נאמרו בשבת שנים מן התורה ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים, שבתורה זכור ושמור, ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג שנאמר +ישעיהו נ"ח+ וקראת לשבת עונג ולקדוש ה' מכובד.
וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת, ויהיה נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת שכל אלו לכבוד שבת הנ.
2. רמב"ם הלכות שבת פרק ה הלכה א
הדלקת נר בשבת אינה רשות אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק, ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה כגון עירובי חצרות או נטילת ידים לאכילה אלא חובה, ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת, אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת...
3. חידושי הגר"ח מסכת שבת דף כג עמוד ב (R. Chaim Soloveitchik, Lithuania 1800's)
ולשון הרמב"ם צ"ע שבפ"ה כתב שדין נר דלוק הוא דוקא בשבת, ובפ"ל כתב שהחוב הדלקה הוא מבעוד יום, ועוד קשה על מה שכתב 'מבעוד יום' והרי פשיטא דהאיך שייך הדלקה בשבת, דודאי צריך להדליק מבעוד יום כיון שבשבת אסור להדליק. ונראה לומר שהלכות אלו הם שני דינים נפרדים, דבחוב הדלקה יש שני דינים, חדא משום עונג שבת וגם משום כבוד שבת, והם חלוקים בדיניהם, דדין הדלקה שהוא משום עונג שבת שייך רק בשבת עצמה וכמו שאר דינים של עונג כמו אכילה ושתייה וכדו', משא"כ דין הדלקה שהוא משום כבוד שבת עיקר מצותה היא שיהיה דלוק כבר מבעוד יום, דזהו ג"כ בכלל כבוד שבת שמתקן צרכיו מבעוד יום, וגם אם יצויר הדלקה בשבת עצמה אינו מתקיים בזה דין כבוד שבת.
4. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כה עמוד ב
ותזנח משלום נפשי נשיתי טובה מאי ותזנח משלום נפשי אמר רבי אבהו זו הדלקת נר בשבת
5. רש"י מסכת שבת דף כה עמוד ב
הדלקת נר בשבת - שלא היה לו ממה להדליק, ובמקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל והולך באפילה.
6. לבוש אורח חיים סימן רסג (R. Mordechai Yaffe, Prague 1500's)
ויהא זהיר לעשות נר יפה לשבת, שזהו גם כן מעונג שבת כשהבית מלא אורה, וזהו נקרא שלום בית

II. Lighting and Dining

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כה עמוד ב¹
רבי ישמעאל אומר כו': מאי טעמא אמר רבא מתוך שריחו רע גורה שמא יניחנה ויצא אמר ליה אביי ויצא אמר ליה שאני אומר "הדלקת נר בשבת חובה דאמר רב

תלמוד בבלי - וילנא תרשי"ט - ג' שבת / תלמוד בבלי - י"ט וילנא תרשי"ט / עמוד 56
הדפוס סאטמר אוצר החכמה

8. שו"ת בית הלוי חלק א סימן יא (R. Yosef Dov HaLevi Soloveitchik, Lithuania 1800's)
וצ"ל דס"ל לאביי עיקר המצוה של ההדלקה הוא משום כבוד שבת דההדלקה גופה היא כבוד לשבת אף על גב דהוא אינו שם ורבא הוסיף לו דמלבד חוב הדלקה משום כבוד שבת מחויב שיהיה לו נר דלוק במקום סעודה וזהו משום עונג שבת שלא יסעוד בחושך ולא סגי במה שהדליק במקום אחר

¹ Background: (שבת כד): ר' ישמעאל (שבת כד): ר' ישמעאל אומר כו' says that one may not use "עטרן" (tar) to light Shabbos candles.

9. שו"ת בית הלוי חלק א סימן יא
והא דאמרינן ובלבד שלא יקדים קאי על עיקר ההדלקה דאם מדליק מבעו"י ליכא כבוד שבת וכמש"כ רש"י בדף כ"ג דלא ניכר דמשום שבת הוא אבל בהך דעונג הא גם אם הי' דלוקה מכבר מגיע לו העונג.

10. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסג סעיף י
הגה: ועיקר הדלקה תלויה בנרות שמדליקין על השלחן, אבל לא בשאר הנרות שבבית (א"ז)

11. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסג סעיף א-ב
יהא זהיר וכו' - הגה עיקר הדלקת הנר הוא חובה משום מצות עונג שבת...
והדלקת הנר צריך להיות בכל החדרים שהולך שם בשבת עכ"פ נר אחד אף שאינו אוכל שם כדי שלא יכשל בעץ או באבן מיהו הברכה תברך על הנר שבמקום אכילה:

III. A Household Obligation?

12. ראב"ה חלק א - מסכת שבת סימן קצט (R. Eliezer b. R. Yoel HaLevi, 1100's Germany)
וקרוב הדבר בעיני דאכסנאי משתתף בפריטי לנר של שבת כמו לנר של חנוכה אם לא מדליקין] עליו בגו ביתיה, אם מו[ס] לו בעל [הבית] ביתו בחנם.

13. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסג
סעיף ו
בחורים ההולכים ללמוד חוץ לביתם, צריכים להדליק נר שבת בחדרם ולברך עליו, אבל מי שהוא אצל אשתו א"צ להדליק בחדרו ולברך עליו, לפי שאשתו מברכת בשבילו.
סעיף ז
אורח שאין לו חדר מיוחד וגם אין מדליקין עליו בביתו, צריך להשתתף בפרוטה.

14. משנה ברורה סימן רסג
(כט) בחדרם - אפילו החדר מיוחד רק ללון שם ואוכלים בבית אחר:
(ל) ולברך עליו - דהדלקת נר חובה משום שלום בית שלא יכשל בעץ או באבן

15. ביאור הלכה סימן רסג סעיף ו
ועתה נסביר טעם סעיף זה וסעיף הסמוך לו [ויבואר בדברינו היטב טעם דברי המ"א בס"ק י"ד] והוא דכשיש לאיש כמה חדרים צריך להדליק בכל החדרים משום שלום בית על כן אם הוא בביתו אצל אשתו והיא מברכת במקום אחד הוי כאלו הוא היה המברך וממילא נפטרו כל החדרים שהוא מדליק בהברכה וכמו לענין בדיקת חמץ דמברך במקום אחד ועל סמך זה הוא בודק כל החדרים משא"כ אם הוא איננו בביתו ויש לו חדר מיוחד לעצמו איך יפטר בהברכה שברכה שם אשתו במקום אחר ואף שהוא אינו אוכל שם עכ"פ משום שלום בית חייב להדליק ולברך משא"כ בסעיף ז דאין לו חדר מיוחד א"כ הסברא דמשום שלום בית אין שייך שם שהרי בלאו הכי יש שם אורה ולא נשאר עליו כ"א במה שיש מצוה על כל איש ישראל הדלקת נר בשבת וזה יוצא במה שאשתו מדלקת שם בביתו ע"כ אין צריך להשתתף אז בפריטי:

IV. Who is Obligated?

16. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רסג סעיף ב-ג
אחד האנשים ואחד הנשים, חייבים להיות בכתייהם נר דלוק בשבת...
הנשים מוזהרות בו יותר, מפני שמצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית.

17. משנה ברורה סימן רסג ס"ק יב
ומ"מ טוב שהאיש יתקן הנרות [כתבים]:

18. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן רסג (R. Shneur Zalman of Lyady, 1700's)
ולפיכך אף אם ירצה הבעל להדליק בעצמו האשה קודמת ומכל מקום טוב שהוא יתעסק בתיקון הפתילות והנרות וגם ידליק בשאר חדרים שאין אשה מדלקת שם